

Predavanje za dan 20.3.2020.

Diplomatsko i konzularno pravo

Prof. dr Bojan Milisavljević

Istorija diplomatije

- Postoji razlika između **dipl. odnosa i diplomatskog prava** – potreban javnopravni element
- **Odnosi su znatno stariji**, sežu i pre nove ere
- **Diplomatsko pravo je skup normi koje regulišu diplomatske odnose**
- D. O. Još od **staroindijskog zakona Manu IV** vek pne
- Zatim dokument pisan klinastim pismom iz Mesopotamije 2.5. Veka p.n.e.
- Prvo se razvijaju specijalne misije kao ad hoc diplomatija
- Sparta 432 p.n.e. Podaci o prvom mirovnom diplomatskom skupu povodom mira između Sparte i Atine

- **Prva pravila o nepovredivosti**, prvi običaji u mjp
- **Darije** (njegovi glasnici pogubljeni bacanjem u bunar)
Lakedomonjani (poslali svoje da ih ubije) **odbio uz obrazloženje** da poštuje nepovredivost glasnika
- – glasnici su **nosili maslinove grančice**
- **Rim – 20 fecijala** – veće staraca vodili spoljnu politiku – strategija zavadi pa vladaj
- **Vizantija** – stroga pravila, niko nije smeo da stoji pred carem, posebna muzika, efekti

- **Kina** – nepovredivost poslanika dosta rano
- **Turska** – preuzela od Vizantije stroga pravila u prijemu diplomata, plaćali su strane diplomate, kula ambasadora
- Turci su ambasadore kažnjavali za akte šefa države – velike sile tek u 16 veku otvaraju ambasade u Istanbulu
- **Nejednakost u prezansu** – zavisi od odnosa
- **Voton** – ambasador je plaćen da laže

- ▶ **Luj XV** postavio je svoga berberina za ambasadora, poverenje, ali i slab ugled
- ▶ **1659. u Holandiji** sreli se ambasadori Francuske i Španije – problem presansa
- ▶ **1661. u Londonu tuča istih aktera**
- ▶ Luj XIV proterao španskog ambasadora i tražio priznanje primata
- ▶ **Španski kralj Filip III njegov tast je to ipak učinio**
- ▶ **Mletačka diplomatija – veoma razvijena u službi zaštite trgovačkih interesa – prve šifre kao zaštita dokumenata**

- ▶ **1648 kraj tridesetogodišnjeg rata** u Minsteru sa katolicima, u Osnabriku sa protestantima
- ▶ **Kardinal Rišelje i državni razlog** - za interese države sve je dopušteno - unižava diplomatiju jer se špijunaža smatra prihvatljivom
- ▶ **1760. godine Markiz Pombal** ministar ino poslova prima i predaje akreditive
- ▶ **1815. Bečki kongres + sporazum iz Anhena**
- ▶ **Prva pravila pisanog tipa o diplomatiji - bečki pravilnik**

- ▶ **Sveta Alijansa** – Prusi, Austrija, Rusija, Britanija + Francuska – težnja da se očuvaju carstva i spreče nove revolucije
- ▶ Stvaranje novih država drži se pod kontrolom
- ▶ **Ravnoteža snaga** – sistem za očuvanje mira u Evropi toga vremena – dovodi do stalnih ratova
- ▶ **Zlatno vreme britanske diplomatije**
- ▶ **Dvorska diplomatija** – naročito važna – oči i uši vladara

- ▶ Amerika vodi politiku izolacionizma
- ▶ **Monroova doktrina** – tri pravila, u suštini Amerika amerikancima
 - ▶ 1. nema kolonizacije Amerike
 - ▶ 2. Amerika neće kolonizovati Evropu
 - ▶ 3. Evropa se neće mešati u poslove Amerike – šire shvaćeno
- ▶ Evropa u stalni sukobima, tajnim savezima
- ▶ **Početak Srpske diplomatije** još pod Turskom, od 1838 počinjemo da šaljemo svoje predstavnike u druge države, imamo i ministra inostranih poslova
- ▶ Tek od 1856 dobijamo i međunarodne **garancije za vođenje spoljne politike**

- ▶ Kolonizacija
- ▶ 1856. krimski rat – Rusi protiv Turaka, Francuska, Britanija, Austrija
- ▶ 1878. Berlinski kongres
- ▶ Utjecaj diplomatije slabi u modernom diplomatskom pravu u odnosu na klasično mjp
- ▶ Razlozi:
- ▶ 1. pojava međunarodnih organizacija, samostalno delovanje m. Org, stalni kontakti unutar njih
- ▶ 2. sredstva tehnike i saobraćaja – umanjila značaj neposrednih susreta i informacija
- ▶ Pravila diplomatskog prava se poštuju jer postoji **reciprocitet**

Klase i rang diplomatskih predstavnika

- ▶ Kodifikacija običajnog prava – **Konvencija o diplomatskim odnosima iz 1961**, po ugledu na prvu kodifikaciju
- ▶ **Rang šefova:**
 - ▶ 1. ambasadori i nunciji
 - ▶ 2. ministri poslanici i internunciji
 - ▶ 3. otpravnici poslova
- ▶ **Rang diplomatskih predstavništva:**
 - ▶ 1. ambasade -nuncijati
 - ▶ 2. otpravništva poslova
- ▶ Uvek **recipročni nivo**
- ▶ U komonveltu su komesari

- Naša država ima **preko šesdeset predstavništva**, kod nas malo više drugih,
- **oko sto nerezidencijalnih** – oni koji pokrivaju susednu državu – potrebna saglasnost – odlazi povremeno i ima status šefa misije u obe države
- Otpravnik poslova **ad interim** – ad hoc šef misije kada nije postavljen novi ambasador ili nije prisutan. Iz redova diplomatskog osoblja, ne treba mu saglasnost, za administrativno treba saglasnost – **ne valja da traje dugo** – izraz nepoštovanja države prijema, nesposobnosti same države, najčešće nije problem u agremanu

- **Razlika od nivoa diplomatskih odnosa**
- Odnosi mogu da **se spuste iz političkih razloga ili ekonomskih**
- Teži pristup svim organima u državi prijema ima otpravnik
- **Presans** – po danu i času započinjanja funkcije.
Moguća su dva momenta – predaja akreditiva – **notifikacija dolaska**

- ▶ Ambasador može da obavlja **posao i pre predaje akreditiva jer je dobio agreman** – primer našeg ambasadora u Izraelu posle dugog prekida odnosa – od 1967 – do 1991
- ▶ **Diplomatski kor** – šire – sve diplomate
- ▶ Uže samo šefovi misija
- ▶ Kod katolika je **nuncij uvek doajen**
- ▶ Viša klasa u prednosti u odnosu na nižu
- ▶ **U Hagu Stalni arbitražni savet**
- ▶ Postoji i kor vojnih atašea

Diplomatsko osoblje

- **Lista svih članova misije** na uvid državi prijema
- **Agreman samo na šefa misije + vojni ataše**
- Upisuju se u upisnik i dobijaju **legitimaciju**
- Rang izvanredni ambasador, ambasador, i, ii iii sekretar
- Ataše
- Porodica
- Administrativno
- Poslužno
- Tehničko

Obim misije

- Broj osoblja se utvrđuje prema okolnostima u državi prijema i prema onome što se smatra normalnim – **razuman i normalan prema potrebama misije uz saglasnost države prijema**
- **Nema reciprociteta**
- Uz Konvenciju o d.o. Usvojena i dva protokola o rešavanju sporova i o državljanstvu
- Predviđena je **obavezna nadležnost MSP**

- Veliki broj osoblja je **teret za državu prijema**, ali su male države pod pritiskom velikih – **nema reciprociteta** u pogledu broja osoblja
- **Državljanstvo** – pravilo je da d.o. Bude iz redova državljana države prijema
- Za državljane iz redova države prijema potrebna je saglasnost ako su u okviru **diplomatskog osoblja** – i pored toga nisu izuzeti iz nadležnosti svoje države državljanstva
- Za administrativno i tehničko osoblje ne treba saglasnost i često je iz redova države prijema